

HLEDÁNÍ NOVÝCH CEST – MUZEUM BRNĚNSKA V ONLINE PROSTORU

Monika Mikulášková

Opakované uzavírání muzeí v období od dubna 2020 do května 2021 postavilo tyto paměťové instituce před řadu výzev. Za jednu ze zásadních lze považovat nutnost pozastavit běžné formy prezentace (stálé expozice, výstavy, doprovodné akce a edukační programy) a nacházet nová řešení, jež by umožnila udržet kontakt s muzejním publikem a nabídnout alternativní cestu ke zprostředkování výsledků práce muzejníků. Muzeum Brněnska, stejně jako řada dalších institucí v České republice i zahraničí, začalo pracovat na (do té doby) nezvyklých projektech, jež hledaly cestu k návštěvníkům mimo muzejní budovy. Následující zpráva nabízí přehled těchto činností, které se odehrávaly zejména v online prostředí, zmíníme i několik aktivit terénních.

Vzhledem k tomu, že zejména online činnost muzea není systematicky pokryta terciální dokumentací, jeví se jako přínosné shrnout ji formou zprávy ve Sborníku Muzea Brněnska. Hlavním dějištěm aktivit, které níže popisujeme, byl profil Muzea Brněnska a samostatné profily jeho poboček na sociálních sítích Facebook a Instagram.¹ Ve vybraném období zaznamenaly profily muzea výrazný nárůst aktivity a sledování, některé byly v tomto období nově založeny. Za tímto rozvojem online komunikace stojí každodenní práce řady pracovníků muzea a ne všechno jejich úsilí je možné zde zachytit. Zvláštní pozornost proto budeme věnovat zejména jednorázovým akcím s přímým zapojením veřejnosti a dlouhodobějším cyklům. Pro konkrétní představu o všech aktivitách doporučujeme prohlédnout sérii profilů spravovaných institucí.

VIRTUÁLNÍ VÝSTAVY

Prvním krokem byla snaha o zpřístupnění výstav, které byly často uzavřeny záhy po otevření. Došlo ale i ke zpracovávání již proběhlých výstav do nových forem. Muzeum ve Šlapanicích připravilo sérii příspěvků, které šířeji představovaly vybrané exponáty z výstavy *Cesty. Tisíc let putování krajinou*. Muzeum v Ivančicích nabídlo nahlédnutí do výstavy *Vítej, nevěsto milá...* prostřednictvím videoprezenta-

ce a Podhorácké muzeum zpřístupnilo formou videa fotografickou výstavu *Klášter Porta coeli na rozhraní 80. a 90. let 20. století*. Muzejní publikum si však mohlo užít i výstavy na platformě INDIHU. Muzeum ve Šlapanicích touto cestou zpracovalo výstavu výtvarníka Zdeňka Dvořáčka. Její online verze nazvaná *Struktura myšlenky: Inspirováno Zdeňkem Dvořáčkem* nabídla kromě prezentace autorova díla také tvůrčí zapojení návštěvníků prostřednictvím interaktivních prvků. Do online formy byla převedena původně venkovní výstava téže pobočky *Zapomenutý velíkán Alois Kalvoda*. Starší výstavní projekt *Podivuhodný příběh ztraceného deníku* dostal podobu online šifrovací hry na FB profilu pobočky.

VIRTUÁLNÍ AKCE

Přímý kontakt s návštěvníky se instituce snažila nahradit živými přenosy a virtuálními akcemi. V průběhu vybraného období byly realizovány tři společné virtuální akce, do nichž se zapojily všechny pobočky muzea: Světový den knihy, Mezinárodní den žen a dívek ve vědě a Mezinárodní den muzeí. Způsob propojení a organizace se přizpůsobovaly charakteru a tématu akce. Poslední ze zmíněných aktivit (Mezinárodní den muzeí) probíhala těsně po znovuootevření muzejních institucí v květnu 2021, proto byla její forma do určité míry hybridní.

V rámci Světového dne knihy si muzeum pro své sledující připravilo sérii čtení z knih souvisejících se zaměřením poboček. U příležitosti Mezinárodního dne žen a dívek ve vědě připravily pobočky textové a obrazové příspěvky nebo krátká videa, jež představovaly významné osobnosti regionu nebo bývalé či současné zaměstnankyně instituce. Mezinárodní den muzeí následně nabídl různorodé příspěvky a videopříspěvky, které měly popularizovat jednotlivé pobočky a přiblížit je návštěvníkům. Prezentována byla například videa představující oblíbená místa zaměstnanců v muzeu (Muzeum ve Šlapanicích a Památník Mohyla míru), videa i další obsah prezentující aktuální činnost poboček, jejich výstavy či sbírkový fond. Zároveň řada poboček nabídla v den konání akce volný vstup do svých objektů.

Pobočky však připravovaly své online akce i samostatně. Památník písemnictví na Moravě nabídl dětem, které jinak pravidelně navštěvují edukační programy, online *Čtení s Kašpárkem* na samostatném profilu. Na stejné pobočce bylo také realizováno *Krocení literární múzy ŽIVĚ*, které vycházelo z každoročně pořádaných seminářů tvůrčího psaní pro žáky a studenty základních a středních škol. Seminář byl upraven pro formu živého přenosu a obě výše zmíněné aktivity byly vysílány na Facebook a Instagram.

V rámci projektu *Vila dětem*, finančně podpořeného v roce 2021 dotací Magistrátu města Brna, vznikla od ledna do května roku 2021 série živých přenosů z Vily Löw-Beer v Brně. Akce byly připraveny tak, aby podporovaly zapojení sledujících prostřednictvím jejich reakcí v chatu. V dubnu se tímto živým vysíláním Vila Löw-Beer v Brně zapojila také do *City Nature Challenge* a v květnu do festivalu *Open House*. Tematicky tyto přenosy zahrnovaly textilní průmysl v Brně,

¹ Facebookové profily: Muzeum Brněnska, Vila Löw-Beer v Brně, Muzeum ve Šlapanicích, Památník písemnictví na Moravě, Památník Mohyla míru, Muzeum v Ivančicích, Podhorácké muzeum v klášteře Porta coeli, Vila dětem, Čtení a bádání s Kašpárkem, Muzeum Brněnska Archeo Brunensis. Instagramové profily: Vila Löw-Beer v Brně, Památník písemnictví na Moravě, Muzeum ve Šlapanicích, Čtení a bádání s Kašpárkem, Archeo Brunensis.

židovské tradice a svátky, flóru v zahradě Vily Löw-Beer v Brně a technické zázemí vily. U příležitosti *Týdne poezie* připravilo Muzeum ve Šlapanicích ve spolupráci s Městskou knihovnou Šlapanice živý přenos, který účastníkům nabídl možnost napsat autorské haiku inspirované japonským vějířem ze zdejších sbírek, zatímco Památník písemnictví na Moravě po celý týden na svém profilu na FB společně se sledujícími tvořil řetězovou báseň. Virtuální formou několika příspěvků na FB proběhla v letech 2020 a 2021 i *Férová snídaneň*, která se v Muzeu ve Šlapanicích koná každoročně od roku 2016 a vyznačuje se komunitním a mezigeneračním zaměřením.

OBSAH ORIENTOVANÝ NA RODINY S DĚTMI

Pozornost zaslouží i dva FB profily, na nichž byl pravidelně sdílen obsah pro rodiny s dětmi, a to již zmiňované *Čtení a bádání s Kašpárkem* (Památník písemnictví na Moravě) a *Vila dětem* (Vila Löw-Beer v Brně). Rodinám s dětmi byly mimo výše popsané živé přenosy nabízeny aktivity inspirované zaměřením poboček s důrazem na to, aby bylo možné je pohodlně realizovat doma. Vznikla mimo jiné dvě videa s autorskými pohádkami Lenky Žaliové a ilustracemi Andrey Buchtové pro *Vilu dětem*. Muzeum se může pochlubit i sérií minivideoher, které vytvořila a naprogramovala Lucie Konečná s využitím ilustrací Petera Jelemenského pro *Vilu dětem* (tyto videohry byly umístěny na webu Vily Löw-Beer v Brně a v jednom případě také na webu festivalu *Open House*).

Aktivity pro děti se však objevovaly na profilech všech poboček (například šifrovací hra na profilu Památníku Mohyla míru). To vedlo v roce 2021 k vytvoření projektu *#patekvmuzeu*, v jehož rámci každý pátek po dobu přibližně dvou měsíců připravovala jedna z poboček obsah pro děti a ostatní pobočky tento obsah sdílely na svých facebookových profilech. Cílem projektu bylo propojit jednotlivé pobočky muzea a nabídnout připravený obsah co nejširšímu publiku.

ONLINE EDUKAČNÍ PROGRAMY PRO ŠKOLY

Zvyšující se délka uzavření muzeí i škol vedla k přípravě online edukačních programů, které mohli učitelé zařadit do distanční výuky. Největší oblibě se těšil workshop *Život Ruth Maierové* připravený ve Vile Löw-Beer v Brně ve spolupráci s brněnskou pobočkou Židovského muzea v Praze. V období od února do dubna se ho zúčastnilo 1 300 žáků základních a středních škol. Edukační program online formou nabízel také Památník písemnictví na Moravě, a to nejprve semináře tvůrčího psaní *Krocení literární múzy* (jehož verze pro veřejnost byla zmíněna výše) a program *Literatura na divadle světa* doplňující výstavu barokní literatury (tento program během jednoho měsíce navštívilo téměř 650 účastníků).

SÉRIE ZAMĚŘENÉ NA SBÍRKY A ČINNOST MUZEA

Instituce se však samozřejmě nevěnovala jen dětským návštěvníkům. Pravidelně byly sdíleny příspěvky přibližující výstavy a odbornou činnost instituce. Například Muzeum ve Šlapanicích nabízelo a nabízí velmi úspěšné hádanky, které se zaměřují na místní dějiny a kolektivní paměť. Podhorácké muzeum a Muzeum v Ivančicích formou hádanek představují zajímavé předměty ze sbírek (zejména výtvarná díla). Sbírkové předměty a místní historické zajímavosti se objevovaly na FB profilech všech poboček, vytvářen byl však i obsah vyšší úrovně. Muzeum ve Šlapanicích připravilo sérii videí *#zDepa*, v nichž kurátoři hovořili o svých oblíbených předmětech ze sbírek, Podhorácké muzeum pravidelně přinášelo pořad *Rozhovory z muzea* a později *Novinky z muzea*, Památník Mohyla míru nabídl vlastní podcasty zaměřené na tematiku napoleonských válek s externími hosty a v Muzeu ve Šlapanicích vznikla série *Muzeum Brněnska žije podcastem!*, v níž Hana Sedláčková hovořila s kolegy i spolupracovníky muzea napříč pobočkami i tématy.

VENKOVNÍ HRY

Dlouhodobé setrvání před obrazovkami počítače však volalo i po nabídce aktivit, které se realizovaly v terénu. Vzniklo hned několik her pro rodiny s dětmi. Tereza Randýsková z Muzea ve Šlapanicích připravila dvě venkovní hry (*Rozluštíte? Příběhy ze starých Šlapanic* a *Najdete? Jarní procházkové bingo*), vždy ve variantě pro děti předškolního a mladšího školního věku. Markéta Brhlíková s kolegy z Vily Löw-Beer v Brně v zahradě vily zrealizovala úspěšnou hru *zaHRAda: Oříšky ve verky*, která probíhala prostřednictvím tabulí s úkoly přímo ve venkovních prostorech vily. Barbora Svobodová připravila hru *Borci z Vanglu*, která představila významné osobnosti Ivančic.

VZDĚLÁVÁNÍ PRŮVODCŮ

Jedním z projektů, který reagoval na uzavření muzeí, ale nebyl určen široké veřejnosti, bylo další vzdělávání průvodců, jejichž profese byla uzavřením muzeí pro veřejnost ovlivněna nejvýrazněji. Průvodci poboček Muzea Brněnska měli možnost účastnit se „minikurzů“, které směřovaly k obohacení metodické základny profesionálů, prezentovaly inovativní postupy a metody využitelné nejen v edukačních programech, ale i v běžné komentované prohlídce. Celkem bylo v rámci kurzů prezentováno devět různých metod.²

² Podrobněji o obsahu tzv. minikurzů viz: MIKULÁŠKOVÁ, Monika. Uzavření muzeí jako výzva k dalšímu vzdělávání průvodců v Muzeu Brněnska. *Muzeum: muzejní a vlastivědná práce*. Praha: Národní muzeum, 2020, roč. 58, č. 1, s. 44–48.

ZÁVĚREM

Výše uvedený text nabízí pouze výčet vybraných aktivit, jimiž instituce udržovala kontakt se svým publikem. Je třeba zdůraznit, že veškeré popsané projekty byly realizovány výhradně interně a zaměstnanci obstarávali nejen obsahovou, ale i technickou stránku věci. Do správy profilů na sociálních sítích a tvorby obsahů se zapojili kurátoři, výtvarníci, PR pracovnice a muzejní pedagožka, ale i průvodci či dokumentátoři. Řada z nich byla v tomto textu konkrétně zmíněna, nicméně na aktivitách jich výrazně participovalo mnohem více. Často se jim tak během této práce podařilo získat nové dovednosti, které mohou využít při dalším rozvoji instituce. Uzavření muzeí tak přineslo podnět k prozkoumání nových vod popularizace muzejní práce a nové formy zprostředkovávání muzejních a muzejně-edukačních obsahů různým segmentům muzejního publika. V budoucnu tak mohou návštěvníci a sledující muzea očekávat rozvoj tradičních i netradičních prezentačních forem včetně pokračování některých projektů, o nichž byla v této zprávě řeč.